

Egy hatástalan törvény

Tönkreteszi a spam az elektronikus dm-et?

Jóllehet az elektronikus kereskedelmet – így az elektronikus üzenetek küldését – szabályozó törvény nagyon szigorú, a jogkövetést mégsem tudja kikényszeríteni. Így aztán a gyakorlatban senkinek sem jó. Nem tudja ugyanis megakadályozni a kéretlen dm-üzenetek, ezen belül a spamek küldését, miközben gátolja az adatbázisok legális építését. Mindebből következik: egyfelől meg kell tanulni, hogyan kezeljük az elektronikus kommunikáció vadhajtásait, illetve a legális adathasználat elterjedése érdekében változniuk kell a dm-piacon legálisan működő cégeknek is.

A TeleData Kft. által szervezett Feltűnik vagy Eltűnik című szakmai nap délutáni kerekasztal beszélgetésén elsősorban az illegális adatbázis-használatról, illetve a kéretlen elektronikus levelek - kontra hasznos direktmarketing-küldemények alkalmazásáról volt szó.

A helyzetet jól jellemzi, hogy a direktmarketing-piacról a Szonda Ipsos által tavaly elvégzett felmérés szerint a reklámügynökségek 17 százaléka úgy gondolja, a többi ügynökség csak fele-fele arányban használ legális, valamint illegális adatbázist. Vannak azonban olyan ügynökségek is, amelyek senkiről sem feltételezik a legalitást.

A beszélgetésen Dr. Freidler Gábor, az adtavédelmi biztos irodájának főosztályvezetője elmondta: bár az is feladata, hogy a hagyományos direktmarketing-piacot felügyelje a törvényesség szempontjából, úgy látja, ez a szegmens többé-kevésbé legálisan, tisztán és a jogi szabályozásnak megfelelően működik. Mutatja ezt az is, hogy a dm klasszikus területéről évente csak 3-4 alkalommal fordulnak hozzájuk panasszal. Sokkal több probléma van viszont a kéretlen e-mailekkel és a telefonon történő megkeresésekkel.

Dr. Mayer Erika ügyvéd, az Infomediátor Informatikai Felhasználóvédelmi Iroda vezetője kifejtette: munkája során azt tapasztalja, hogy a személyes adatok védelmének kérdése nagyon sokszor felmerül az internettel kapcsolatban. Példaként közölte: amikor megvizsgálta, hogy az ingyenes e-mail-szolgáltatók milyen adatbázisokat kínálnak (árulnak pénzért az interneten) kiderült, hogy többnyire illegálisakat. Nem rendelkeznek ugyanis azokkal a nyilatkozatokkal, amelyekben a címzettek, a magánemberek felhatalmazzák a szolgáltatókat arra, hogy számukra e-mail üzeneteket küldjenek. Így a szolgáltatók többnyire olyan ingyenes címeteket használnak, amelyek nem legálisak, s ezek alapján küldik ki nagy

tömegben kéretlenül az elektronikus hirdetéseket, e-maileket és a spameket.

Az elektronikus kereskedelemről szóló törvény szerint csak annak lehet elektronikus üzenetet küldeni, aki előzetesen engedélyezte azt. Ebből kiindulva már az is illegális, ha valaki e-mailben akarja kérni valakinek a hozzájárulását.

Az legálisan megszerzett adatokat pedig csak akkor lehet tovább adni, ha ehhez a címzett külön hozzájárul. A törvény szerint nincs ugyan formakényszer, de az engedélyezőnek azonosíthatónak kell lennie, s nyilvántartást kell vezetni róla. Az azonban nincs meghatározva, hogy milyen adatokat kell tárolni az üzenetek címzettjeiről.

A törvény kimondja viszont azt, hogy ha a címzett kéri a listáról való törlését, akkor azt meg kell tennie a szolgáltatónak. Rögzíti azt is, hogy a hirdető, a hirdetési szolgáltató és az internetes szolgáltatók közül a tárhelyszolgáltató egyetemlegesen felelnek a legális adathasználatért, igaz, ez utóbbira nem szabható ki elektronikus hirdetési bírság, ha illegális tevékenységen kapják.

Dr. Mayer Erika a szabályozás kapcsán elmondta: a Nemzeti Hírközlési Hatóság kezdeményezésére módosítják a törvényt. Fontos változás lesz, hogy automata telefonhívást is csak előzetes engedély alapján kezdeményezhet egy szervezet vagy vállalat magánszemély részére, s ugyanez vonatkozik a telefaxra is. Ezzel szemben kedvező, hogy bizonyos szűkebb körű opt-out szabályozás is érvényesül majd, azaz az áru- vagy szolgáltatás értékesítése során a dm-cégek birtokába került elektronikus kapcsolattartó adatokat beleegyezés nélkül is felhasználhatják dm-célokra az adott szolgáltatási körön belül mindaddig, amíg a címzett ezt meg nem tiltja.

Tonk Emil, a Magyar Marketing Szövetség alelnöke kifejtette: az elektronikus kommunikáció különböző formáinak megjelenése lehetővé teszi a hatékony, személyre szabott kommunikációt. Mindennek azonban nemcsak előnyei, hanem hátrányai is vannak, s mindkettővel meg kell tanulni együtt élni. Ő például, ha olyan névjegykártyát kap, amin szerepel e-mail cím, mindaddig küld az illetőnek elektronikus levelet, ameddig a címzett az ellenkezőjére nem kéri.

Az adatvédelmi főosztályvezető erre reagálva leszögezte: ha ezt egy cég, vagy valamilyen szervezet teszi, akkor illegális tevékenységet végez, mivel előzetes engedély nélkül küldi a levelet, s ezért büntethető. Az ugyanis nem jelent felhatalmazást senki számára, hogy az átadott névjegyben szerepel az e-mail cím. Dr. Freidler Gábor ugyanakkor elismerte, hogy jelenleg nagyon nehéz, drága és időigényes egy legális adatbázis felépítése, aminek módjáról egyébként a törvény sem mond semmit. Aláhúzta: az érvényben lévő szabályozás senkinek sem jó, hiszen a teljes mértékben kéretlen, használhatatlan és nagy tömegben

érkező illegális elektronikus levelekkel, a spamekkel szemben nem nyújt védelmet. A szabályozás nem véd az azonosíthatatlan ingyenes e-mail-címről folytatott illegális tevékenységgel szemben sem, hiszen a törvény a Magyarországon bejegyzett cégekre, szervezetekre vonatkozik. Példaként elmondta: ha például egy magyar könyvkiadó küld számára kéretlen, de egyébként hasznos hírlevelet a kiadványairól évente egy-két alkalommal, akkor e céggel szemben elindíthatja az eljárást, mert azonosítható és megtalálható. A többi kilencvenkilenc kéretlen, valóban bosszantó spam küldőivel szemben viszont nem, mert nem itteni szerverekről, nem itteni, gyakorlatilag azonosíthatatlan szervezetek, magánszemélyek küldik a címére. Az igazi spammal szemben tehát hatástalan a törvény.

Az elektronikus kommunikációnak és az információs társadalomnak nemcsak előnyei, hanem hátrányai is vannak, ilyen például a tömeges spam. Uniós szinten ugyan vannak kezdeményezések az illegalitás felszámolására, de ez sem hoz végleges megoldást, mert a kéretlen levelek többsége unión kívüli térségből érkezik, s azzal szemben hatástalan a brüsszeli szabályozás. A szakember úgy vélte, a technológia fejlődése oldhatja meg valamilyen módon a problémát.

Tonk Emil a dm-ről kifejtette: ezek az eszközök nem csak a reklámról szólnak, jelentősen elősegítik az üzleti kapcsolatok fejlődését is. Hozzátette: nem biztos abban, hogy az újfajta, elektronikus kommunikáció minden területét jogilag kell szabályozni.

Részben egyetértett ezzel dr. Mayer Erika, aki úgy vélte: az információs társadalom problémáit a jog nem tudja teljes körűen megoldani.

A beszélgetésen kérdésekre válaszolva az ügyvéd elmondta: az elhangzottak ellenére van értelme a szabályozásnak, hiszen az NHH elektronikus hírközlési bírságot szabhat ki az illegális tevékenységet végzőkre. A hatóság eddig több száz eljárást indított, s kiszabott már milliós bírságot is. Megerősítette: a hatályos törvény magyar, magyar a joghatóság is, miközben a spamek 90 százaléka határon túlról érkezik, ezért nagyon nehéz fellépni ellenük. Ráadásul egy-egy külföldi eljárás végigvitele, például egy szerver felfedése nagyon sok időbe, pénzbe és fáradságba kerül, míg egy spamet kitörölni csak egy-két másodperc.

Dr. Freidler Gábor hozzátette: a törvény nagyon szigorú, de nagyon nehezen tudja kikényszeríteni a jogkövetést. Aláhúzta: nem az NHH tevékenységével van probléma, mivel a hatóság jól végzi munkáját. A gondok abból adódnak, hogy a jogsértőket nagyon nehéz megtalálni és megbüntetni, s ameddig ez így lesz, az illegális tevékenységet tekintve egy helyben járnak az érintettek.

Tonk Emil úgy vélte: a védekezési rendszert kell fejleszteni, mert a spameket nem lehet megszüntetni.

Dr. Mayer Erika a spam küldők motivációiról közölte: a kéretlen üzenetekből komoly bevételek származnak. Ha a mögöttes gazdasági érdek megszűnne, akkor a spamek száma is jelentősen csökkenne. Úgy vélte, a dm-piacon legálisan tevékenykedőknek is érdeke, hogy a helyzet megváltozzon, hiszen most az erkölcsi mellett gazdasági károkat is okoznak nekik az illegális adatfelhasználók.

Hivatal Péter, a Direkt Marketing Szövetség elnöke az illegális adatkereskedelem és az általa okozott kár méretét, valamint ennek visszaszorítására irányuló szabályozásokat firtató kérdésre válaszolva elmondta, hogy a helyzet sokat javult, már nincsenek látványos adatlopások. Rámutatott: a listabrokerkedés segítene a probléma megoldásában, mivel könnyebben lehetne ellenőrizni a listák tisztaságát.

Dr. Freidler Gábor viszont úgy vélte, a listabrokerek ugyanúgy használhatnának és forgalmazhatnának illegális adatokat, mint bárki más. Éppen ezért nem biztos, hogy a piac legalizálódna, miközben az ellenőrizendő szervezetek száma biztosan nőne e tevékenység engedélyezésével.

Tonk Emil ennek kapcsán még egyszer megerősítette, hogy nemcsak az előnyeit kell elfogadni az elektronikus kommunikációnak, együtt kell élni a hátrányaival is. Nem lehet ugyanis minden kaput bezárni, mert az éppen e nyitott, gyors, személyre szabható és alacsony költségigényű kommunikációt gátolná.

Dr. Mayer Erika felvetette: a dm-piacon legálisan működő szervezeteknek is meg kell újulniuk, s ha kell, irányt kell váltaniuk. Példaként elmondta: a legális dm-szervezetek akár közösségi oldalt is indíthatnának, amelynek a tagjai önként vállalnák, hogy bizonyos mennyiségű és tartalmú elektronikus levelet legálisan fogadnak.

Dr. Freidler Gábor egy kérdés kapcsán elmondta, hogy az adatvédelmi törvény csak a személyes adatokat védi. Ám azt is hangsúlyozta, hogy a gazdasági társulások esetében az adatok nyilvánosságra hozatalának oka az egyértelmű azonosíthatóság, megtalálhatóság, nem az üzleti megkeresések fogadása. Rámutatott ugyanakkor arra a különbségre is, hogy valaki magán személyként vagy valamely cég cégvezetőjeként kap megkeresést.

Tonk Emil és dr. Freidler Gábor egyetértett abban, hogy éppen az alacsony költségek miatt „leamortizálódott” az e-mail-kommunikáció. Az adatvédelmi főosztályvezető példaként hozta fel egyes ingyenes levelezőrendszerek szolgáltatóit arra, hogyan lehet és kell hangsúlyt fektetni az adatbázisok értékmegőrzésére és rávilágított, hogy a spamek túláradata a hagyományos DM-levelek felértékelődését is elősegíti.

Szintén egy kérdés kapcsán felmerült, hogy az úgynevezett DM-törvény ütközik-e a szerzői jogi törvénnyel, például a telefonkönyvi adatbázis kapcsán, hiszen azt nyilvánosan felhasználható listák

közé sorolja, míg a másik az adatbázisok felhasználását csak szűk körben engedi meg. Dr. Mayer Erika úgy vélte, hogy az egyéni eredetű rendező elv hiányában a telefon előfizetői lista nem minősül adatbázisnak, míg egy kiadói szakértő ellenérvként a szerzői jogi törvény azon részére hivatkozott, amely az adatbázis létrehozása során a ráfordított jelentős költséget is elismeri, így ez a lista mindenképpen adatbázisnak tekintendő és megilleti a szerzői jogi védelem. Dr. Mayer Erika véleménye szerint a szerzői jogvédelem alatt álló művek ún. szabad felhasználása csak szűkebb körben lehetséges, így például a másolás csak magáncélból lehetséges, de nem minősül szerzői jogi értelemben vett felhasználásnak az adatbázisban szereplő egyes adatok külön felhasználása.